УДК 373.3/.5.043.2-056.263:796 **DOI: 10.58407/visnik.253152**

Трояновська Марія

ORCID 0009-0009-6804-2665
Researcher ID GPX-3165-2022
Scopus-Author ID 57195972341

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології та
методики фізичного виховання,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (Чернігів, Україна)
E-mail: masha.troyanovskaya@gmail.com

АДАПТИВНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано теоретичні та методологічні наукові праці щодо впровадження адаптивної фізичної культури (АФК) школярів із порушенням слуху в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО). Проблема розвитку АФК в Україні поки що частково висвітлено в науковій літературу, тому її вивчення та популяризація вкрай актуальна. Задля кращого проведення занять із АФК визначено головні аспекти, на які слід звернути увагу під час її планування та проведення. Розглянуто професійні якості вчителя з АФК, що допоможуть ефективно проводити заняття, сприятимуть загальному розвитку та соціалізації учнів із особливими потребами. Окреслено педагогічні умови для створення адаптаційного освітнього середовища під час проведення адаптивної фізичної культури в ЗЗСО для учнів із порушенням слуху.

***Мета роботи** – проаналізувати наукові праці, що складають теоретико-методологічну основу роботи з учнями з порушенням слуху під час проведення адаптивної фізичної культури в закладах загальної середньої освіти.*

***Методологія.** Для реалізації основних завдань дослідження використано теоретичні методи: аналіз спостережень та узагальнення результатів сучасних наукових концепцій, психолого-педагогічних, методичних досліджень вітчизняної та зарубіжної літератури з проблеми адаптивної фізичної культури для учнів із порушенням слуху в ЗЗСО.*

***Наукова новизна.** Проаналізовано основні аспекти з ефективного упровадження адаптивної фізичної культури для учнів із порушенням слуху в ЗЗСО.*

***Висновки**. Аналіз літературних джерел дозволив виявити, що АФК є важливою та значущою в системі освіти для школярів із особливими потребами, тим паче, для учнів із порушенням слуху. АФК позитивно сприяє фізичному розвитку, тому широко використовується в реабілітації, соціальній інтеграції та покращенні якості осіб із особливими потребами. Проведення занять із адаптивної фізичної культури серед школярів із порушенням слуху потребує індивідуального підходу, спеціальних методик навчання, адаптації середовища та ефективної комунікації. Створення безпечних та мотивувальних умов зумовлює не лише руховий розвиток, а й підвищує самооцінку, покращує якість життя школярів із порушенням слуху.*

***Ключові слова:** здоров'я, заклади загальної середньої освіти, школярі з порушенням слуху, адаптивна фізична культура.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими завданнями. Адаптивна фізична культура (АФК) є важливим елементом навчального процесу для учнів із порушеннями слуху. Вона сприяє не тільки фізичному розвитку, а й соціальній адаптації, зміцненню психоемоційного стану та інтеграції в суспільство. У школах для учнів із порушенням слуху особлива увага приділяється методам і підходам, які враховують їхні індивідуальні потреби [9; 10; 12].

В останніх дослідженнях науковців (С. Адирхаєва, Л. Ляхової, Л. Сердюк, А. Шевцова та інші) встановлено, що навчання, специфіка спілкування в інтегрованому середовищі активізує перебудову структури свідомості учнів із інвалідністю в бік свідомості здорової, адаптованої до життя людини, яка прагне до самореалізації і сприяє корекції деформацій суб'єктивної картини життєвого шляху через співвідношення в ній ретроспективних причинно-цільових зв'язків між подіями життя [1; 2; 3].

Фізична культура має великі можливості для корекції та удосконалення моторики осіб із особливими потребами. Велика кількість фізичних вправ та варіативність їх виконання дозволяє здійснювати відбір доцільних сполучень для кожного окремого випадку. Це й обумовлює перевагу засобів фізичного виховання і спорту перед лікувальною фізичною культурою [3].

© Трояновська М., 2025

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Рухова сфера людей із порушеннями слуху давно приваблювала увагу фахівців. Визначений у цьому напрямі науковий пошук дозволив фахівцям (С. Гаркуші, М. Носку, О. Петренко, С. Присяжнюк та інші) зробити вагомий внесок до визначення диференційованого змісту навчання, підґрунтя до оптимальних умов об'єднання навчання з заняттями фізичного виховання, у розробку основ підготовки осіб із порушеннями слуху до активного самостійного життя [2; 3; 6; 11].

У працях М. П. Житовоза зазначено, що збільшення обсягів рухової активності, часу в режимі дня для занять фізичними вправами сприяє оптимальному фізичному розвитку особи з порушеннями слуху, а також корекції недоліків рухових функцій. Проведення тренувальних занять із молоддю з порушеннями слуху суттєво впливає на точність сприйняття «в відчутті часу», а також на специфіку окремих часових параметрів, пов'язаних із оцінкою, відмірюванням та відтворюванням. Відставання у фізичному розвитку та фізичній підготовленості молоді з порушеннями слуху порівняно із здоровими досягається шляхом збільшення обсягу спеціальних вправ на заняттях фізичного виховання. Систематичне використання спеціально підібраних фізичних вправ, спрямованих на усунення недоліків фізичного розвитку та рухових функцій нечуючої молоді, дозволяє добитися бажаних змін у розвитку рухових здібностей, фізичного та функціонального розвитку [3].

В останні роки спостерігається збільшення кількості дітей, що мають саме порушення слуху [7]. Тому адаптація і мотивація цих школярів до фізичних навантажень стає важливою проблемою, що вимагає від навчальних закладів комплексного системного підходу до зміцнення здоров'я, підвищення фізичного стану школярів, до вибору педагогічних технологій, форм організації навчального процесу та дозування фізичних навантажень із урахуванням відхилення у стані здоров'я [4; 5; 8].

Водночас науково-методичне забезпечення з цього питання поки що залишається недостатньо вивченим та зберігає актуальність.

Мета. Проаналізувати наукові праці, що складають теоретико-методологічну основу роботи з учнями з порушенням слуху під час проведення адаптивної фізичної культури в закладах загальної середньої освіти.

Методологія. Для реалізації основних завдань дослідження використано теоретичні методи: аналіз спостережень та узагальнення результатів сучасних наукових концепцій, психолого-педагогічних, методичних досліджень вітчизняної та зарубіжної літератури з проблеми адаптивної фізичної культури для учнів із порушенням слуху в ЗЗСО.

Наукова новизна. Проаналізовано основні аспекти з ефективного упровадження адаптивної фізичної культури для учнів із порушенням слуху в ЗЗСО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом в Україні спостерігається позитивна тенденція до збільшення кількості спеціальних груп для осіб із порушеннями слуху в ЗЗСО [8]. Це дає можливість учням цієї категорії здобувати бажаний рівень освітньої підготовки за сучасними вимогами. Зараз батьки дітей із порушеннями слуху також усе частіше висловлюються на користь інклюзивного навчання. ЗЗСО для дитини обирають батьки. Щоб не зробити помилку, потрібно знати про всі можливі варіанти, переваги і недоліки навчання, врахувати особливості конкретної дитини.

Особливості фізичного розвитку учнів із порушенням слуху. Учні з порушенням слуху часто мають певні особливості фізичного розвитку:

– координаційні складнощі. Через недостатній розвиток вестибулярного апарату вони можуть мати низький рівень рівноваги.

– зниження м'язового тонусу. Менша рухова активність може призводити до слабшого розвитку м'язів.

– порушення моторики. Відставання у формуванні рухових навичок потребує спеціальних корекційних вправ.

– обмежена соціальна взаємодія. Спілкування через жести потребує адаптованих командних ігор.

Основні завдання АФК у ЗЗСО для учнів із порушенням слуху:

1. Розвивати рухові навички. Застосовувати вправи для покращення координації, рівноваги та спритності.

2. Підвищувати загальну фізичну підготовленість. Регулярні фізичні навантаження допомагають зміцнити м'язи та серцево-судинну систему.

3. Корекція порушень моторики. Використання спеціальних комплексів ЛФК.

4. Формування комунікативних навичок. Заняття з АФК сприяють соціальній взаємодії між учнями.

5. Психоемоційна підтримка. Рухова активність знижує рівень стресу та допомагає розвитку впевненості в собі.

Для кращого проведення уроку з адаптивної фізичної культури для школярів із порушенням слуху вимагає особливого підходу та правильної адаптації методики навчання в ЗЗСО. Головні аспекти, на які слід звернути увагу під час планування та проведення АФК:

1. Забезпечення чіткої візуалізації. Ілюстрації та відео: використовуйте візуальні матеріали (наприклад, слайди або відео), щоб показати дітям правильне виконання вправ.

2. Доступність інформації:

– написи та інструкції. Пишіть на дошці чи на екрані інструкції та завдання, щоб учні могли побачити, що вони повинні зробити;

– використання кольорів та знаків. Кольорові маркери або сигналізація (наприклад, світлові сигнали) допоможуть вказувати на початок або зміну вправ.

3. Підхід до групи:

– Індивідуальний підхід. Діти з порушеннями слуху можуть мати різний рівень розуміння і сприйняття інструкцій, тому важливо підходити до кожного учня індивідуально.

– Спільні вправи. Організуйте групові вправи так, щоб діти могли підтримувати одне одного і працювати в команді, це розвиває взаємодопомогу і співпрацю.

4. Роль жестової мови та візуальних сигналів:

– Сигнальні жести та знаки. Використовуйте сигнальні жести для того, щоб давати команди чи вказівки під час уроку.

– Знаки для безпеки: визначте спеціальні візуальні сигнали для попередження про небезпеку або необхідність змінити дії (наприклад, світлофори або яскраві маркери).

5. Мотивація та заохочення:

– Залучайте дітей до активної участі, заохочуючи та хвалячи їх. Візуальні методи мотивації, як, наприклад, графіки досягнень чи спеціальні нагороди, можуть бути дуже ефективними.

6. Створення комфортного середовища:

– Розуміння потреб учнів. Враховуйте особливості кожного учня з порушенням слуху. Деякі діти можуть носити слухові апарати чи імпланти, тому важливо, щоб освітнє середовище в класі було спокійним, без зайвих шумів, щоб вони могли добре орієнтуватися.

– Комунікація з помічниками. Спільно з учителями сурдопедагогами або спеціалістами з порушеннями слуху налаштуйте навчальний процес, адаптуйте уроки відповідно до індивідуальних потреб учнів.

7. Розвиток рухових навичок:

– Залучайте дітей до розвитку різних фізичних навичок (спритність, координація, витривалість) через ігри, де вони можуть активно взаємодіяти з іншими дітьми та освоювати різні види рухливих вправ.

8. Мотивуйте успіхом:

Навіть найменший результат дає дитині відчуття успіху, задоволення і стимулює до подальшої діяльності. Відсутність успіху засмучує, викликає незадоволеність, через що дитина втрачає інтерес до спілкування, гри, будь-якої діяльності, стає пасивною.

Не слід підкреслювати негативні моменти, а фіксувати увагу на тому, що вийшло правильно.

У роботі з учнями з порушенням слуху застосовуються спеціальні методи:

– Демонстрація вправ. Показ рухів на прикладі вчителя або відеоматеріалів.

– Жестова комунікація. Використання мови жестів або тактильної абетки під час пояснення завдань.

– Ритмічні вправи. Використання візуальних ритмів (світлових сигналів, метронома) для навчання рухам.

– Ігрові методи. Спортивні та рухові ігри будуть зацікавлювати до занять.

– Індивідуальний підхід. Враховувати рівень фізичного розвитку кожного учня.

Учитель АФК має володіти спеціальними навичками, зокрема:

1. Знання жестової мови для ефективного спілкування.

2. Вміння адаптувати вправи під особливості фізичного розвитку учнів із порушенням слуху.

3. Створення мотиваційного середовища для занять АФК.

4. Підтримка учнів у розвитку їхньої фізичної та соціальної активності.

Ключові професійні якостей вчителя з АФК:

1. Теоретичні знання. Учитель повинен володіти широким спектром знань із фізіології, педагогіки, методики фізичного виховання та особливостей адаптивних програм, що дозволяє правильно обирати завдання для кожного учня.

2. Методична майстерність. Здатність розробляти індивідуальні та диференційовані навчальні плани, адаптовані до можливостей та потреб кожного учня. Це передбачає використання сучасних технологій та інноваційних підходів у тренувальному процесі.

3. Індивідуальний підхід. Уміння аналізувати індивідуальні особливості кожного учня з урахуванням його рухового стану та фізичного розвитку, психологічних особливостей та інтересів, що дозволить створити безпечну та сприятливу навчальну атмосферу.

4. Емоційний інтелект та емпатія. Високий рівень емоційної зрілості дозволяє вчителю ефективно спілкуватися з учнями, розуміти їхні потреби та створювати атмосферу довіри і підтримки.

5. Комунікативні навички. Здатність чітко і доступно пояснювати матеріал, мотивувати учнів до досягнення результатів, а також налагоджувати ефективну взаємодію з батьками та колегами.

6. Гнучкість та адаптивність. Уміння швидко реагувати на зміни у фізичному чи психічному стані учнів або на умови навчання, коригувати плани тренувань, враховуючи особливості та поточні потреби кожного учня.

7. Організованість та увага до безпеки. Забезпечення високого рівня організації занять і безпеки під час виконання фізичних вправ. Учитель має чітко планувати роботу і враховувати потенційні ризики.

8. Постійне професійне вдосконалення. Орієнтація на саморозвиток через участь у семінарах, тренінгах, конференціях і регулярне вивчення новітніх досліджень у сфері адаптивної фізичної культури.

9. Творчий підхід. Здатність знаходити нестандартні методи і підходи до навчання, що стимулюють розвиток рухових якостей учнів, роблять заняття цікавими та ефективними.

10. Командна робота. Уміння співпрацювати з колегами, медичними працівниками та спеціалістами з реабілітації для створення комплексної програми, яка враховує всі аспекти розвитку учнів.

Ці професійні якості дозволять учителю з адаптивної фізичної культури не тільки ефективно проводити заняття, але й сприяти загальному розвитку та соціалізації учнів із особливими потребами.

Для ефективного проведення адаптивної фізичної культури в ЗЗСО для учнів із порушенням слуху потрібно враховувати адаптацію освітнього середовища:

– оптимізація приміщення – забезпечити достатнє освітлення та акустичні умови, використовувати візуальні сигнали (наприклад, світлові індикатори) для привернення уваги;

– спеціалізоване обладнання – застосовувати технології, які сприяють кращому сприйняттю інформації, – інтерактивні панелі, планшети з візуальними поясненнями, проєктори;

– організація простору – розташовувати учнів таким чином, щоб кожен мав можливість чітко бачити демонстрації вчителя та спілкуватися з однолітками.

Висновок. Аналіз літературних джерел дозволив виявити, що АФК є важливою та значущою в системі освіти для школярів із особливими потребами, тим паче, для учнів із порушенням слуху. АФК позитивно сприяє фізичному розвитку, тому широко використовується в реабілітації, соціальній інтеграції та покращенні якості осіб із особливими потребами.

Проведення занять із адаптивної фізичної культури серед школярів із порушенням слуху потребує індивідуального підходу, спеціальних методик навчання, адаптації середовища та ефективної комунікації. Створення безпечних та мотивувальних умов зумовлює не лише руховий розвиток, а й підвищує самооцінку, покращує якість життя школярів із порушенням слуху.

References

1. Адирхаєв С. Г., Житовоз М. П. Адаптивна фізична культура в процесі професійної підготовки та реабілітації студентів з інвалідністю. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Чернігів:* ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2017. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Вип. 147. Т. 1. С. 16-23.
Adyrkhayev S. G., Zhytovoz M. P. (2017) Adaptyvna fizychna kul′tura v protsesi profesiynoyi pidhotovky ta reabilitatsiyi studentiv z invalidnistyu [Adaptive physical culture in the process of professional training and rehabilitation of students with disabilities]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka.* Chernihiv: Chernihiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko. Series: Pedagogical sciences. Physical education and sports. Vyp. 147. T.1. 16-23. [in Ukrainian].

2. Адирхаєв С. Г., Житовоз М. П. Адаптивне фізичне виховання в умовах інклюзивного простору закладів освіти. *Зб. наук. праць Хмельницького інституту соціальних технологій.* Хмельницький, 2018. № 16. С. 52-59.
Adyrkhayev S. G., Zhytovoz M. P. (2018) Adaptyvne fizychne vykhovannya v umovakh inklyuzyvnoho prostoru zakladiv osvity [Adaptive physical education in the conditions of inclusive space of educational institutions]. *Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies*. Khmelnytskyi. № 16. 52-59. [in Ukrainian].

3. Житовоз М. П. Методика навчання техніки фізичних вправ студентів з порушеннями слуху в інклюзивному закладі вищої освіти: Дис. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я). Університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Київ, 2021. 180 с.
Zhytovoz M. P. (2021) Metodyka navchannya tekhniky fizychnykh vprav studentiv z porushennyamy slukhu v inklyuzyvnomu zakladi vyshchoyi osvity [Methods of teaching the technique of physical exercises to students with hearing impairments in an inclusive institution of higher education]. The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of pedagogical sciences on a specialty 13.00.02 «Theory and a training technique (physical training, bases of health)». – University «Chernihiv Collegium» named after T.G. Shevchenko, Kyiv. 180 [in Ukrainian].

4. Кашуба В. О., Маслова О. В., Ричок Т. М. Аналіз рівня практичних умінь до здоров'яформуючої діяльності дітей та підлітків з вадами слуху. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту.* 2017. № 2. С. 54–58.
Kashuba V. O, Maslova O. V, Rychok T. M. (2017) Analiz rivnya praktychnykh umin′ do zdorov″yaformuyuchoyi diyal′nosti ditey ta pidlitkiv z vadamy slukhu [Analysis of the level of practical skills for health-forming activities of children and adolescents with hearing impairments]. *Theory and methods of physical education and sports.* № 2. 54-58. [in Ukrainian].

5. Кашуба В. О., Карп І. П., Ричок Т. М. Використання інформаційних засобів у фізичному вихованні школярів з особливими потребами. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту: зб. наукових праць.* Харків : ХДАФК, 2017. Вип. 1. С. 42–46.
Kashuba V. O., Karp I. P., Rychok T. M. (2017) Vykorystannya informatsiynykh zasobiv u fizychnomu vykhovanni shkolyariv z osoblyvymy potrebamy [The use of information tools in physical education of schoolchildren with special needs]. *Scientific and methodological bases of the use of information technology in the field of physical culture and sports: a collection of scientific papers.* Kharkiv: KHDAFK. Issue 1. 42-46. [in Ukrainian].

6. Носко М. О. Теоретичні та методичні основи формування рухової функції у молоді під час занять фізичною культурою та спортом: дис. доктора пед. наук: 13.00.09. Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, 2003. 434 с.
Nosko M. O. (2003) Teoretychni ta metodychni osnovy formuvannya rukhovoyi funktsiyi u molodi pid chas zanyat′ fizychnoyu kul′turoyu ta sportom [Theoretical and methodological bases of formation of motor function in youth during physical education and sports]. Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.09. Chernihiv: Chernihiv Taras Shevchenko State Pedagogical University. 434. [in Ukrainian].

7. Олійникова Н. Д., Дудченко Л. О., Кудлай С. В. Методичні рекомендації щодо роботи з дітьми із особливими потребами: *Посібник для практичних психологів, соціальних педагогів, педагогів, батьків.* Первомайськ, 2011. 136 с.
Oliynykova N. D., Dudchenko L. O., Kudlay S. V. (2011) Metodychni rekomendatsiyi shchodo roboty z dit′my iz osoblyvymy potrebamy [Methodological recommendations for working with children with special needs] *A manual for practical psychologists, social workers, teachers, parents.* Pervomaisk. 136. [in Ukrainian].

8. Ричок Т. М. Корекція показників фізичного стану школярів з вадами слуху засобами туристського багатоборства: дис канд. наук з фіз. вих. та спорту : 24.00.02; Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, 2018, 298 с.
Ruchok T. M. (2018) Korektsiya pokaznykiv fizychnoho stanu shkolyariv z vadamy slukhu zasobamy turyst·s′koho bahatoborstva [Data correction of schoolchildren physical stade with hearing imparement by means of tourism multiathlon]. D. in Physical Education and Sports : 24.00.02; National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Kyiv. 298. [in Ukrainian].

9. Трояновська М. Адаптивна фізична культура: *навч.-метод. посіб. для студентів факультетів фізичного виховання. Чернігів :* Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2023. 76 с.
Troyanovska M. (2023) Adaptyvna fizychna kul′tura [Adaptive physical culture]: navch.-metod. posib. dlya studentiv fakul′tetiv fizychnoho vykhovannya. Chernihiv : Natsional′nyy universytet «Chernihivs′kyy kolehium» imeni T. H. Shevchenko. 76. [in Ukrainian].

10. Трояновська М. М. Готовність майбутніх вчителів фізичної культури до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. *Вісн. Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. Вип. 151. Том І. Серія: Пед. науки. Чернігів: ЧНПУ, 2018. С. 298–300.
Troyanovska M. M. (2018) Hotovnist maybutnikh vchyteliv fizychnoyi kultury do roboty z ditmy z osoblyvymy osvitnimy potrebamy [Readiness of future physical education teachers to work with children with special educational needs]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka.* Vyp. 151. Tom I. Seriya: Ped. nauky. Chernihiv: CHNPU. 298–300. [in Ukrainian].

11. Трояновська М. М. Стан здоров'я школярів 10-11 років з вадами слуху. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 152 (2). Том І. Серія: Пед. науки. Чернігів: ЧНПУ, 2018. С. 165–168.
Troyanovska M. M. (2018) Stan zdorovya shkolyariv 10-11 rokiv z vadamy slukhu [Health status of schoolchildren aged 10-11 with hearing impairment]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka.* Vyp. 152 (2). Tom I. Seriya: Ped. nauky. Chernihiv: CHNPU. 165–168. [in Ukrainian].

12. Трояновська М. М. Теоретичні аспекти проведення занять фізичної культури з учнями з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка.* Вип. 154. (2) Серія: Пед. науки. Чернігів: ЧНПУ, 2018. С. 166–169.
Troyanovska M. M. (2018) Teoretychni aspekty provedennya zanyat fizychnoyi kultury z uchnyamy z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v umovakh inklyuzyvnoyi osvity [Theoretical aspects of physical education classes with students with special educational needs in inclusive education]. *Visnyk Chernihivskoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka.* Vyp. 154. (2) Seriya: Ped. nauky. Chernihiv: CHNPU. 166-169. [in Ukrainian].

Troianovska Mariya

ORCID 0009-0009-6804-2665

PhD in Pedagogic Sciences, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Pedagogy,
Psychology and Methods of Physical Education,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine)
E-mail: masha.troyanovskaya@gmail.com

ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION FOR SCHOOLCHILDREN WITH HEARING IMPAIRMENTS IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

The article analyzes theoretical and methodological studies regarding the implementation of adaptive physical education (APE) for schoolchildren with hearing impairments in general secondary education institutions (GSEIs). The development of APE in Ukraine has only been partially addressed in scientific literature, which highlights the urgent need for its deeper study and broader promotion. To enhance the effectiveness of APE classes, the main aspects to consider during planning and implementation are identified. The article examines the professional competencies required of an APE teacher to effectively conduct lessons and facilitate the overall development and socialization of students with special needs. Pedagogical conditions for creating an adaptive educational environment for students with hearing impairments during APE sessions in GSEIs are outlined.

Purpose. *To analyze scientific studies that form the theoretical and methodological basis for working with students with hearing impairments during adaptive physical education in general secondary education institutions.*

Methodology. *To achieve the main research objectives, theoretical methods were used, including the analysis of observations and synthesis of current scientific concepts, as well as the review of psychological, pedagogical, and methodological studies in domestic and international literature on adaptive physical education for students with hearing impairments in GSEIs.*

Scientific novelty. *The article analyzes key aspects of effective implementation of adaptive physical education for students with hearing impairments in general secondary education institutions.*

Conclusions. *A literature review revealed that APE is a significant and essential component of the educational system for students with special needs, particularly for those with hearing impairments. APE contributes positively to physical development and is widely used in rehabilitation, social integration, and improving the quality of life for people with special needs. Conducting APE sessions for students with hearing impairments requires an individualized approach, special teaching methods, environmental adaptations, and effective communication. Creating a safe and motivating environment supports not only motor development but also boosts self-esteem and enhances the overall quality of life of schoolchildren with hearing impairments.*

Keywords: *health, general secondary education institutions, schoolchildren with hearing impairments, adaptive physical education.*

Стаття надійшла до редакції 19.01.2025

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор ***Носко М. О.***